

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΦΕΡΠΑΚΙ

Ἰπὸ Κ. Παλληκαροπούλου καὶ Λ. Παπαδῆ

Ἱστορικόν :

Στὸν Ἑλληνοϊταλικὸ πόλεμο κατέφευγαν οἱ χωρικοὶ στὸ σπήλαιον γιὰ νὰ φυλαχθοῦν ἀπὸ τοὺς βομβαρδισμοὺς. Ἀργότερα ὅταν γινόταν ἡ ὑποχώρηση τῶν ἐλληνικῶν στρατευμάτων ἀπὸ τὴν Ἀλβανία λέγεται ὅτι χρησιμοποιήθηκε καὶ σὰν ἀποθήκη ὄπλων καὶ πυρομαχικῶν.

Μέσα στὸ σπήλαιον, πάνω στὸ πατάρι κοντὰ στὸ σημεῖο Ε βρίσκεται ἕνας ἀρκετὰ παχὺς σταλακτίτης πάνω στὸν ὁποῖο ἦταν καρφωμένος ἕνας κάλυκας πολεμικοῦ ὄπλου μὲ χρονολογία κατασκευῆς 1942. Ἐπίσης στὸν ἴδιον σταλακτίτη ἦταν χαραγμένες χρονολογίες τοῦ πολέμου καὶ ὀνόματα.

Τοποθεσία :

Τὸ σπήλαιον «Φερπάκι» βρίσκεται μεταξὺ τῶν χωριῶν Δαμασκηνιά καὶ Καστανόφυτο. Ἡ θέση του εἶναι σχεδὸν πάνω στὰ σύνορα Καστοριάς καὶ Κοζάνης. Ἀπέχει 3 χλμ. ἀπὸ τὴν Δαμασκηνιά καὶ ἔχει ΒΒΔ. διεύθυνση ἀπὸ ἐκεῖ. Οἱ δύο εἴσοδοι του βρίσκονται πολὺ κοντὰ στὸ χωματόδρομο, πού ὁδηγεῖ ἀπὸ τὴν Δαμασκηνιά στὸ Καστανόφυτο (ἀριστερὰ γι' αὐτὸν πού ἔρχεται ἀπὸ τὴν Δαμασκηνιά) σὲ δύο βυθίσεις ἀνεξάρτητες μεταξὺ των καὶ σὲ ἀπόσταση 20 μ. ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Προσπέλαση :

Ἀπὸ τὴν Δαμασκηνιά μπορεῖ κανεὶς νὰ φθάσῃ στὸ σπήλαιον μὲ αὐτοκίνητο σὲ 20 λεπτὰ περίπου (ὁ δρόμος βρίσκεται σὲ πολὺ κακὴ κατάστασις). Ἐπίσης ὑπάρχουν καὶ μονοπάτια πού ὁδηγοῦν στὴν περιοχὴ τοῦ σπηλαίου (περίπου μιὰ ὥρα μὲ τὰ πόδια). Ὁ ξένος ἐπισκέπτης βρίσκει εὐκολὰ μὲ τὴν ὑπόδειξη ἐντοπίου τὴν σπηλιά, γιὰτὶ οἱ εἴσοδοι τῆς εἶναι πολὺ κοντὰ στὸν δρόμον καὶ ἀρκετὰ εὐδιάκριτοι. Οἱ χωριανοὶ γνωρίζουν τὸ σπήλαιον καὶ μερικοὶ ἔχουν προχωρήσει ἐντὸς μέχρι τὸ σημεῖο Η περίπου.

Κλιμάκιο τῆς σπηλαιολογικῆς ἐπεσκέφθη τὸ σπήλαιον τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1966 μὲ τὴν πρόσκληση τοῦ κ. Ἀριστείδη Μπακαῖμη, δασκάλου τοῦ χωριοῦ Ζώνη, ὁ ὁποῖος καὶ πολὺ βοήθησε στὴν ἐξερεύνηση καὶ χαρτογράφησίν του. Τὸ κλιμάκιο ἀποτελοῦσαν οἱ κ.κ. Κ. Παλληκαρόπουλος Λ. Παπάδης καὶ Ἀ. Κάτσαρης.

Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε ὁ κατάλληλος χρόνος δὲν τελείωσε ἡ ἐξερεύνηση καὶ ἡ χαρτογράφηση, καὶ οἱ διάφορες ἔρευνες (γεωλογικῆς, βιολογίας, ὑδρολογίας κ.ἄ.) ἔγιναν τελείως πρόχειρα.

Περιγραφή τοῦ σπηλαίου :

Τὸ σπήλαιον ἔχει δύο εἰσόδους Α καὶ Β πού βρίσκονται σὲ δύο βυθίσεις ἀνεξάρτητες μεταξὺ των, καὶ εἶναι σὲ ὀριζόντια ἀπόσταση 20 μ. ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Τὰ ἐπίπεδα προσανατολισμοῦ τῶν εἰσόδων εἶναι 90° καὶ 355°.

Ἡ κατάβαση ἀπὸ τὴν εἴσοδο Α (ἀπ' ὅπου καὶ μῆκαμε) εἶναι μεγάλη τῆς τάξης 45° ὡς 60° . Εἶναι διαστάσεων $1,50 \times 2$ σχεδὸν πενταγωνικὴ ἀψιδωτή.

Μπαίνοντας βρισκόμαστε μέσα σὲ ἕνα διάδρομο πού παρουσιάζει πλάτη ὡς 10 μ. καὶ συνεχίζει ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά στὶς 270° ἀνηφορικὰ καὶ στενεύει καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά στὶς 60° κατηφορικὰ καὶ διατηρεῖ πλάτος 6 : 10 μ. Οἱ κλίσεις τοῦ ἐδάφους εἶναι πολὺ μικρές.

Ἡ ὄροφὴ σιγὰ σιγὰ χαμηλώνει μὲ μέσο ὕψος 2 μ. ὡς τὸ Ε σημεῖο, ὅπου βρίσκεται ἡ δεύτερη εἴσοδος. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ὡς τὸ Ζ μεγαλώνει τὸ πλάτος τῆς αἴθουσας καὶ φθάνει τὰ 17—18 μ., ἐνῶ τὸ ὕψος κυμαίνεται ἀπὸ 3,5 μ. μεταξὺ Δ καὶ Ε ὡς 1 μ. κοντὰ στὰ ἀριστερὰ τοιχώματα γι' αὐτὸν πού εἰσέρχεται.

Πρὸς τὸ Ε εἶναι ἕνας πολὺ ὠραῖος σταλακτιτικὸς ὄγκος πού σχηματίζει σὲ δύο πατώματα ἕνα πατάρι ὕψους 1 μ. καὶ ἕνα μανιτάρι πού στηρίζεται πάνω στὸ πατάρι.

Ἀπὸ τὸ σημεῖο Ε ὡς τὸ Η παρουσιάζεται στὸ ἀριστερὸ τμήμα τοῦ διαδρόμου πατάρι πλάτους ἀπὸ 1—7 μ. καὶ στὰ δεξιὰ ἄλλο πατάρι πλάτους 4—5 μ.

Δεξιὰ στὸ Ζ ὑπάρχει μιὰ ὠραία σειρὰ ἀπὸ 6 σταλακτιτικὲς κολῶνες. Τὰ ὕψη ὄροφῆς σ' αὐτὸ τὸ τμήμα εἶναι ἀπὸ 3 ὡς 1 μ. (πάνω στὸ πατάρι).

Τὸ νερὸ, πού ρεεῖ σ' ὄλο τὸ μῆκος τοῦ σπηλαίου, βρίσκεται στὸ δεξιὸ μέρος μέχρι τοῦ Θ ἐκτὸς ἀπὸ μικρὲς παρεκκλήσεις.

Ἀπὸ τὸ Η ἀρχίζει νὰ χαμηλώνῃ ἡ ὄροφὴ καὶ στὰ 16 μ. μετὰ τὸ Θ εἶναι περίπου 1 μ. στὰ ψηλότερα μέρη (κατὰ μέσον ὄρο 0,70 μ.).

Ἡ ὄροφὴ διασχίζεται παράλληλα στὰ τοιχώματα σχεδὸν ἀπὸ μιὰ ρωγμῇ. Μετὰ τὰ 16 μ. ἀπομακρύνεται ἀπότομα ἡ ὄροφὴ στὰ 2,5 μ., ἐνῶ τὸ πλάτος εἶναι 8 μ. Στὰ 23 μ. τὸ πλάτος αὐξάνει στὰ ἀριστερὰ καὶ γίνε-
ται 10 μ. συνολικά.

Διαστάσεις :

Ἀνάπτυγμα μήκους : (Τὸ σπήλαιο δὲν ἔχει ἐξερευνηθῆ ὄλο).

Μέγιστο πλάτος : 19 μ. κοντὰ στὸ Δ (ἀπ' ὅσο μέρος εἶναι γνωστό).

Ἐλάχιστο πλάτος : Λιγώτερο ἀπὸ 1 μ. (στὴν ἀρχὴ ἐνὸς μὴ ἐξερευνη-
θέντος κλάδου, δεξιὰ τοῦ Ι).

Μέγιστο ὕψος : 3 μ. (ἐμπρὸς δεξιὰ τοῦ Ζ).

Ἡ σπηλιὰ ἔχει διεύθυνση ἐλαφρῶς βορειοανατολική.

Θερμοκρασία :

Ἡ θερμοκρασία στὸ «Φερπάκι» τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1966 ἦταν περίπου
στοὺς 140°C .

Ὑδρολογία :

Σ' ὄλο τὸ μῆκος τῆς σπηλιᾶς τρέχει νερὸ σὲ ὄχι μεγάλη ποσότητα καὶ μὲ λίγη δύναμη (Ἀπρίλιος τοῦ 1966). Τὸ ποταμάκι βρίσκεται, ἐκτὸς ἀπὸ λίγες παρεκκλήσεις, στὰ δεξιὰ αὐτοῦ πού εἰσέρχεται. Τὸ βάθος τοῦ νεροῦ εἶναι κατὰ μέσον ὄρο στοὺς 30 πόντους. Σὲ ὀρισμένα σημεῖα ὅμως, ὅπου συγκεντρώνεται τὸ νερὸ πλησιάζει καὶ τὸ 1 μ.

Ὁ λίγος χρόνος δὲν ἔδωσε τὴν εὐκαιρία γιὰ μελέτες σχετικὰ μὲ τὴν

υδρολογία τῆς σπηλιάς, ἀναμφισβήτητα ὅμως σάν ὑπόγειος ποταμός παρουσιάζει ἀρκετὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς υδρολογίας.

Ἄξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ὄχι πολὺ κοντὰ στὴν εἴσοδο βρέθηκαν ἀρκετὰ μεγάλα κομμάτια κορμῶν πλάϊ στὸ νερὸ ποὺ προδίδουν ὅτι ἄλλοτε ἔτρεχε τὸ ποταμάκι δυνατώτερα καὶ μὲ περισσότερο νερὸ, γιὰ νὰ τὰ ἔχει μεταφέρει ἐκεῖ.

Βιολογία :

Μέσα στὸ σπήλαιο ζοῦνε ἄφθονες νυχτερίδες.

Τουρισμός :

Τὸ σπήλαιο εἶναι μᾶλλον ἀκατάλληλο γιὰ τουριστικὴ ἀξιοποίηση. Πάντως γιὰ τὸν σπηλαιολόγο παρουσιάζει πολὺ ἐνδιαφέρον, ὅπως καὶ ἡ περιοχὴ ἀπὸ γεωλογικῆς ἄποψης (ἀπολιθώματα κλπ.).

R É S U M É

LA GROTTTE «FERPAKI»

par C. Palikaropoulos et L. Papadi

Cette grotte se trouve entre les villages. Damaskinia et Castanophito entre les prefectures de Kastoria et de Kozani. Elle fut employée pendant la guerre comme refuge des habitants et comme cache d'armes. La grotte possède deux entrées et une petite rivière souterraine. Un corridor d'une longueur de 10 m. conduit dans une salle à riche decor stalactitique d'une longueur de 23 m. et d'une largeur de 19 m.